

Geen plastic in Werelderfgoed Waddenzee

Doe eens Wad

Lauwersoog, 11 november 2015

Verslag Start bijeenkomst Waddenzee schoon van plastic

Doe eens Wad!

Lauwersoog, Woensdag 11 november 2015

Voor de Visserijloods in Lauwersoog staan een paar grote bigbags. Gevuld met plastic uit Harlingen, 't Rif en Ameland. PET-flessen, nylondraden, handschoenen, laarzen. Het is er allemaal te vinden. Elke deelnemer zoekt een artikel en we gaan naar binnen voor het gesprek. Zo begint de startbijeenkomst: Waddenzee schoon van plastic.

Eenmaal binnen legt initiatiefnemer Nienke Dijkstra haar brandbrief uit. In de brandbrief vraagt zij om aandacht voor het probleem van plastic in het Wad, op de droogvallende platen de stranden en de kwelders (land en eiland). Nienke vindt het onvoorstelbaar dat dit probleem niet goed op de agenda staat bij de Waddenzeebeheerders. De werkgemeenschappen Borndiep en Groninger Wad hebben eerder het thema Plastic Soep in het kader van Fysiek Beheer besproken. Zij hebben Staatsbosbeheer en It Fryske Gea ingeschakeld om PRW te vragen dit onderwerp verder op de bestuurlijke agenda te brengen.

Dat doet PRW om te beginnen met deze bijeenkomst waarin kennis over plastic in de Waddenzee wordt gedeeld. Verder moet er helderheid komen over de (on)mogelijkheden van het nemen van verantwoordelijkheid voor dit probleem. En het is mooi als deze bijeenkomst de start is van een duurzame samenwerking tussen partijen die de verantwoordelijkheid voelen, kunnen en willen nemen om de Waddenzee steeds meer schoon te gaan houden van plastic.

Voorstelronde met plastic voorwerpen uit de bigbags

Iedereen heeft een plastic voorwerp uitgekozen en vertelt daar iets over. Dat laat zich samenvatten in drie onderwerpen. Een eerste indicatie van de omvang van het probleem. Een overzicht van wat partijen en burgers al doen. En waar dat plastic nu vandaan komt.

1. Omvang probleem:

- Waddenunit haalt ongeveer 8 containers vol met plastic uit het Waddengebied
- Juttersactie levert 12 kuub per jaar op.
- Tussen zeewier vind je bijna altijd plastic
- Pieterburen heeft in redelijk korte tijd 850 ton visnetten uit het water gehaald
- Henk haalt in Haven Harlingen zo'n 1 kuub plastic per week op
- Marcus haalde in het begin 8 vuilniszakken per dag op in Lauwersoog. Nu is het schoner, maar in korte tijd al twee prikstokken versleten.
- Nienke Dijkstra/Doe eens Wad haalt per keer op het Rif in 2 uur tijd 1 kuub plastic op.
- Vogels en zeehonden raken verstikt in plastic en sterven
- Vogels en vissen zien plastic voor voedsel aan en sterven

2. Acties die al in gang zijn:

- Waterschap Noorderzijlvest ruimt ook tussendoor plastic op langs dijken tijdens inspecties ed. (zonder dat het in takenpakket zit)
- Waddenunit ruimt en haalt plastic op (zonder dat het in takenpakket zit)
- Pieterburen heeft gewoon geld kunnen verdienen met al het plastic. Betalen ze nu nieuwe expositie van (verdienmodel)
- Staatsbosbeheer ruimt ook afval op. Opvallend is dat Juttervereniging geen geld hoeft te betalen, maar SBB bijvoorbeeld wel. Het draait dan met name om de vraag of iets wel of niet gezien wordt als bedrijfsafval.
- Pilot-project Urk: Vissers kunnen gratis netten inleveren, verwachting is dat dit om zo'n 150 ton per jaar gaat. Worden bijvoorbeeld sokken van gemaakt. Zou ook uitgerold kunnen worden naar Waddenzee.
- VisNed houdt ondermeer gesprekken langs havens over vervuiling
- Vrijwilligers ruimen in eigen tijd al op. Dit gaat om grote aantallen als je bijvoorbeeld kijkt naar Rottum of hoeveel mensen er al juten langs het strand. Bereidheid is er, maar ondersteuning kan beter.
- Wat opvalt is dat er dus veel partijen en burgers al iets doen, zonder dat het of bij hun takenpakket hoort, of zonder steun van overheden. De wil is er dus!

3. Bron van plastic

- De voorwerpen die we zien, zoals volle flesjes drinken, goede laarzen en schone handschoenen, laten zien dat teveel spullen achteloos worden weggegooid.
- Iedereen denkt blijkbaar, ach dat ene flesje. Bij elkaar opgeteld is het een hele berg.
- Visnetten extra schadelijk voor vogels en zeehonden. Opvallend: vaak moeten vissers betalen om versleten visnetten in te leveren op de kade.
- Zet statiegeld op allerlei soorten plastic flessen.
- Bewustwording van het probleem is het begin van de oplossing.
- Een goed verdienmodel is óók het begin van de oplossing.

Inzameling, Preventie, Verwerking, Communicatie

Vervolgens gaat het gesprek verder aan de hand van 4 thema's (tijdens het gesprek ging dit door elkaar)

1. Inzameling
2. Preventie
3. Verwerking
4. Communicatie (niet apart behandeld; loopt door alle drie heen)

A. Inzameling

Rottumeroog

Het gesprek begint aan de hand van een concreet onderwerp. Plastic op Rottumeroog. Veel vrijwilligers houden dit schoon. Wordt ingezameld. Maar moet wel worden opgehaald en naar de vaste wal worden gebracht. En vrijwilligers soms overgezet. Wiens taak is dat? RWS gaat over Waterkolom. Gemeenten gaan over de wal. Zo'n bigbag ophalen, kost al snel 10.000 euro. Staat op de wal, maar troep komt uit het water. Aan de andere kant, de vrijwilligers hoef je niet te betalen. Die doen het gratis. Telt dat dan niet? Een schone stad wil je wel voor betalen maar een schoon Werelderfgoedgebied niet? In Harlingen staan opruimkisten, maar die moeten nu weer weg vanwege stormseizoen.

Kortom: *Bewustwording van het probleem en ondersteuning door overheidsorganisaties van vrijwilligers kan beter.*

Kosten

Bij de inzameling wordt ook een ander probleem signaleerd. De kosten. Er zijn opmerkelijk verschillen. Zo hoeft de Juttersvereniging Ameland geen geld te betalen als ze plastic troep inleveren, Staatsbosbeheer moet dat wel. Vissers moeten ook betalen voor het inleveren van hun netten. Pieterburen heeft dit verzameld en het vervolgens in het buitenland als grondstof aangeboden. Dat heeft juist geld opgeleverd! Bovendien redt het zeehonden, want die kunnen verstrikt raken in netten. Qua wetgeving is er verschil in bedrijfsafval en privé. Dit maakt ook voor de kosten uit. Gemeenten hebben hier ook een rol in. Bij evenementen ook in vergunning. Dus geen plastic bekertjes, maar biologisch afbreekbaar.

Kortom: *gemeenten en havens moeten betrokken worden bij aanpak Plastic. Havens moeten niet aparte kosten bereken voor vuilverwerking. Gemeenten kunnen kijken naar regelgeving en financiering. Plastic inzamelen moet geen geld kosten, maar opleveren (niet alleen in geld, maar ook in beleving van natuurwaarden Werelderfgoed Waddenzee)!*

Verwijderen

Bij het opruimen van afval moet er rekening worden gehouden met de kwetsbaarheid van het gebied en de gevolgen van het opruimen. Je kunt niet massaal gaan ruimen in kwetsbare gebieden of tijdens het broedseizoen. Ook zijn er inmiddels vissen die eieren

af zetten op plastic, die je meeneemt als je het plastic verwijderd. Aan het verwijderen van plastic kleven haken en ogen. Soms beschadigt het verwijderen van plastic juist de biodiversiteit meer dan dat het oplevert. Plastic verwijderen langs hoogwatervloedlijn is bijvoorbeeld niet altijd goed. Maar ook als je het uit het water haalt, kan het soms meer fout zijn, dan goed. Het kernwoord moet zijn PREVENTIE.

Maar als het er is, dan is het handig dat we van elkaar weten wat je wanneer wel kunt opruimen en wat niet. Een ecologisch spoorboekje voor Plastic (zoals die er nu al is voor olie): Wat wel te doen en wat niet. NB: een ruimte openlaten, waar je niets doet is goed om te gebruiken als referentiekader. Zo kun je zien of het op die plekken inderdaad meer vervuild en gaat biodiversiteit achteruit t.o.v. waar je wel opruimt.

Kortom: *Inventarisatie van wie doet wat nu al tegen plastic en waar is wat nodig. En als je gaat opruimen, hoe doe je dat dan? Ecologisch spoorboekje Plastic.*

B. Preventie, Verwerking en Communicatie

De bron van het probleem is dat mensen plastic te achteloos weggooien. Natuurlijk kan het een keer gebeuren op zee dat er iets wegwaait, maar het gevoel bij een ieder is dat er heel veel valt te winnen als mensen zich meer bewust worden van de impact van plastic. Een bewustwordingscampagne kost echter veel geld. Dat gaat minimaal om vele tonnen geeft Pieterburen aan. Zij proberen hier nu al budget voor te krijgen. De Happy Seal als boegbeeld voor een plasticvrije Waddenzee.

Maar er staan ook andere acties op stapel. Vanuit Wereldvismigratiedag ook idee om met scholen een kunstwerk van plastic te maken. Educatie. Jong geleerd is oud gedaan. Maar let op: rol en verantwoordelijkheid voor plastic ligt bij verpakkingindustrie. Daar liggen ook kansen, want veel CEO's willen duurzaam en groen imago en zoeken naar goed communiceerbare projecten die hun profiel groener maken. Minder plastic is een goed herkenbaar profiel.

Juttersvereniging Ameland, beperkt tot eiland, maar alle juttersverenigingen bijelkaar is weer groot bereik. Ook van het opruimen gaat een preventieve werking uit. Het is ook goed om een brief te schrijven naar de nieuwe staatssecretaris van EZ.

Deelnemers constateren dat we het nu hebben over veel verschillende schaalnivo's. Het een sluit het ander niet uit. Alle bewegingen komen los vanuit iemand die iets doet omdat die verantwoordelijkheid voelt en neemt voor plasticprobleem. Het is belangrijk om deze verschillende nivo's met elkaar te verbinden. Zijn hier mogelijkheden voor om

dit via Waddenfonds te financieren? Hier ligt mogelijk rol voor Programma naar een Rijke Waddenzee. Om een Waddenfondsaanvraag van de grond te krijgen voor een pilot-project Plastic.

Preventie gaat ook om hele praktische zaken. Om er een paar te noemen:

- In haven Harlingen is er veel vuil op vrijdag. Wordt pas maandag opgeruimd. Waait vaak weg omdat het niet goed wordt vastgezet. Eerder ophalen of beter vastzetten is dan de oplossing.
- Visnetten zijn groot probleem. Zou communicatie via dominee een mogelijkheid zijn?
- Zorg ervoor dat afval "gratis" kan worden ingeleverd. Dus dat het bij het havengeld in zit, ipv apart te berekenen.
- Is verwerking van plastic rendabel te maken? Visnetten bijvoorbeeld nu al. Plastic troep moet echter gesorteerd worden. Maar als plastic geld oplevert, wordt het minder makkelijk weggegooid.

NB: op de volgende pagina staan de actiepunten

Actiepunten

- Rijkswaterstaat (Henk Middendorp) zegt toe dat het logistiek en financiën beschikbaar wil stellen voor het plasticprobleem in de Waddenzee. Bedragen en in welk vorm moet later duidelijk worden
- Er wordt een Pilot ontwikkeld door Michiel Firet en Niek Kuizinga mmv Henk, PRW, Omrin, Klaas Laansma en Noordelijke Havenalliantie.
- Programma naar een Rijke Waddenzee onderzoekt de mogelijkheid om te komen tot een Waddenfondsaanvraag voor een pilot-project: creëren van enthousiasme maar ook toegespitst op havens/omrin e.d.
- Plasticsoep wordt ge-agendeerd in het RCW. Mogelijk met toelichting van Albert de Hoop (en Maria Le Roi) om zo het belang van gemeenten voor dit vraagstuk te onderstrepen. Door Waldina Hulshoff.
- In zijn algemeenheid: Gemeenten spelen belangrijke rol voor plastic-vraagstuk
- Meer info over plastic en regelgeving en gemeenten vind je via: <http://www.nedvang.nl/>
- Stel een inzamelprotocol op (garandeer aanvoer). **Wie??**
- Programma naar een Rijke Waddenzee stelt concept-brief waarbij het plasticprobleem wordt benoemd. Dit wordt rondgestuurd naar deelnemers van deze bijeenkomst en ondertekend (persoonlijke titel of namens organisatie).
- Breng in beeld wat er al gebeurt: Dit kan bijvoorbeeld via waddenzee.nl en dan een Google-mapkaart.
- Lijstje met hoeveelheid plastic is handig
- Dit in beeld brengen (bovenstaande 3 punten) kan de basis leggen voor het Ecologisch Spoorboekje Plasticvrije Waddenzee/Basisonderzoek Plastic Financiering van de eerste stappen zou hier bijvoorbeeld uit het potje van RWS kunnen. Nienke Dijkstra wil hier bijvoorbeeld bij betrokken zijn. Net als Elisa Bravo (beiden overigens niet als vrijwilliger)
- Er is een overall-regie nodig. Is dit een rol voor EZ? Arjen Dijkstra vraagt Waddenunit Geert Hoogerduijn.
- Kan minder plastic ook onderdeel uitmaken van het traject Ecoport-certificering? PRW checkt dit.
- CEO's bijvoorbeeld plastic laten verzamelen op Wereldvismigratiedag (stichting Wereldvismigratie)
- Ergo: open-gesprek aangaan met CEO's van grote rederijen zoals Maersk, Wagenborg etc. **Wie?? (toekomstige projectleider)**

Deelnemers sluiten af met een tevreden gevoel over wat deze ochtend heeft opgeleverd. Weliswaar zijn er zorgen over commitment gemeenten, maar tegelijkertijd zijn daar al goede voorbeelden van genoemd. Complimenten voor Rijkswaterstaat dat zij logistiek en financiën beschikbaar willen stellen. Complimenten voor EZ vanwege werk Waddenunit. Complimenten voor het initiatief en het organiseren van deze bijeenkomst voor Nienke Dijkstra (Doe eens Wad) en complimenten voor inzet Programma Rijke Waddenzee om minder plastic in de Waddenzee te faciliteren.

NB: Op de volgende pagina's vind je nog de vragenlijst en de deelnemerslijst met contactgegevens.

Vragen- en tiplijst

De Deelnemers is gevraagd hun vragen of adviezen op te schrijven naar aanleiding van de eerste voorstelronde. Die vragen zijn vervolgens op de kaart geplakt. Hieronder het volledige overzicht van alle vragen. In compleet willekeurige volgorde:

- Waar is de vertegenwoordiging van Horeca?
- Onderhoud (schoonmaken plastic) niet langer sluitpost op begrotingen
- Verwerking klein plastic: haak aan bij gemeentelijke bedrijven
- Zoek uit: Wie kan wat écht oppakken?
- Economische belang gaat altijd voor milieu
- Hoe bereik je iedereen?
- Project Kiek over diek van prov Groningen: plaats gewoon containers bij de fiets overstappunten.
- Versnippering Beheer opheffen
- Is er een loket om melding te doen?
- Wat er aan organisatie nodig en welk schaalnivo?
- Wie wil met wie verbonden worden?
- Hoe krijg je het afval goed gescheiden?
- Visnetten; zorg dat afvoerrecycling geregeld is en graag project om aanvoer te regelen.
- RWS + SBB; willen jullie troep opruimen opnemen in Beheer Rottumeroog?
- Vormt educatie al een onderdeel van de uitwerking van bewustwording?
- Hoe haal je het plastic zonder schade uit het water?
- Hoe de versnippering voorbij
- Hoe creëer je meer bewustwording?
- Hoe zorg je voor een goed marketing budget? Gaat om miljoenen.
- Hoe kom je tot 1 breedgedragen beweging?
- Wie is of komt in de lead voor proces marketing?
- Hoe zorgen we dat we samenwerken?
- Hoe zorg je dat er geen afval meer komt?
- Verbrandingsovens zijn crematoria voor waardevolle grondstoffen
- Inventariseer totale hoeveelheid plastic voor bewustwording van het probleem.

NB: Deelnemerslijst op volgende pagina

Deelnemerslijst en Contactgegevens

- Marjan Vroom Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee m.vroom.c@planet.nl
- Erik van Dijk Healthy Seas hwj.vandijk@gmail.com
- Pieter Jan Borsch Ameland Juttersvereniging pj.borsch@gmail.com
- Gerbrand Bruin Ameland Juttersvereniging bruinsmits@planet.nl
- Henk Middendorp Rijkswaterstaat henk.middendorp@rws.nl
- Waldina Hulshoff Regionaal College Waddenzee secretariaat waldina.hulshoff@rcw.waddenzee.nl
- Heine van Maar Waterschap Noorderzijlvest h.j.vanmaar@noorderzijlvest.nl
- Klaas Laansma It Fryske Gea k.laansma@dewikel.nl
- Michiel Firet Staatsbosbeheer m.firet@staatsbosbeheer.nl
- Elisa Bravo Rebolledo ZZP'er, werkt o.a. voor Imares (vervangster voor Jan Andries van Franeker) elisa.bravorebolledo@wur.nl
- Arjen Dijkstra schip Krukel, Waddenunit Economische Zaken a.r.dijkstra@minlnv.nl, a.r.dijkstra@mineleni.nl
- Hans van Hilten Waddenfonds hans.vanhilten@waddenfonds.nl
- Nico Spaansen Omrin (afvalverwerking) NSpaansen@omrin.nl
- Marjan Veenendaal Staatsbosbeheer Ameland m.veenendaal@staatsbosbeheer.nl
- Marcus van der Meulen afvalverzamelaar Havengebied Lauwersoog 4louten@gmail.com
- Henk Prins afvalverzamelaar Havengebied Harlingen heaprins@gmail.com
- Joost van Deelen World Fish Migration Foundation joost@fishmigration.org
- Nienke Dijkstra Doe eens Wad, info@doeeenswad.nl
- Taco vd Heiligenberg Gespreksleider - Programma naar een Rijke Waddenzee, t.vandeneiligenberg@wad.nl
- Christiaan Kooistra Verslaglegger – Programma naar een Rijke Waddenzee C.Kooistra@minez.nl

**PROGRAMMA NAAR EEN
RIJKE WADDENZEE**

Zuidersingel 3
8911 AV Leeuwarden

info@rijkwaddenzee.nl
www.rijkwaddenzee.nl

